

Z Békešskej Čaby do Aradáča a späť

Životný príbeh farára Ľudovíta Žigmunda Seberínyho

V Aradáči 27. februára 1883 zomrel cirkevnou vrchnosťou prenasledovaný farár Leopold Branislav Abaffy, slovenský národovec, náboženský spisovateľ a publicista. Po ňom by najradšej zadržali zborového kaplána Miloslava Krčméryho, ale senior to nedovolil. Voľby sa v júni preto nepodarili a kaplán musel opustiť zbor. Nespokojní cirkevníci vyslali k biskupovi Gustávovi Seberínymu **do Békešskej Čaby** delegáciu so sťažnosťou. Táto sa však domov vrátila s radostnou zvesťou, že mladý biskupov syn a kaplán (Ľudovít Seberíny), by bol ochotný prísť na aradáčsku faru. Voľby už potom prebehli hladko. Ako sám Ľudovít Žigmund Seberíny píše vo *Vlastnom životopise* (ďalej uvádzame jeho svedectvo v slovenskom preklade z rukopisu od str. 24); „*traja sme boli kandidovaní: zosnulého starší syn Mikuláš (Abaffy), hajdušický Kolény (Emil) a ja... Koncom augusta... v XIII. nedeľu po Trojici som tam mal kázať... Po Veľký Bečkerek (dnes Zrenjanin) som šiel železnicou... V sobotu po obede Aradáčania prišli pre mňa so starším učiteľom Danielom Kolényim. Na druhý deň som kázal v preplnenom chráme a ledva som vyšiel z kostola, prišla za mnou delegácia, ktorá mi oznámila, že ma zbor jednomyselne zvolil za farára...*

Koncom septembra 1983 som sa rozlúčil... v Békešcabe a odišiel som na nové pôsobisko, Slovenský Aradáč. Nasledoval najšťastnejší úsek môjho života, na ktorý som počas svojho celého dlhého života tak pozeral ako na stratený raj... Naučil som sa poznávať dedinu, naučil som sa ju aj milovať, v duchu som sa od nej nikdy neodtrhol. Aradáč bola originálna, neskazená evanjelická dedina... Ja som prišiel do dediny plný ideálov... Na sviatok reformácie ma inštaloval môj otec. Na inštaláčnej slávnosti sa zúčastnili aj poprední ľudia z Bečkereku a (torontálskej) stolice... V Aradáči okrem zvonára nik nevedel po maďarsky. Ľud do slovenskej reči veľmi miešal srbské výrazy, že sa nakoniec neposrbčil, môže ďakovať len svojmu náboženstvu... Do inštalácie som sa stravoval u vdovy pani Abaffyovej. Voči vdove som vždy prechovával najväčšiu úctu a aj ona aj celá jej rodina mali voči mne úprimný vzťah... Popri Slovenskom Aradáči bol Srbský Aradáč... boli vlastne jednou dedinou, ale podľa starého dobrého zvyku dva národy oddelili. Oba mali svoj chotár aj svoju vrchnosť... Slov. Aradáč mal 2.000 obyvateľov. S výnimkou jedného, dvoch katolíkov všetci boli evanjelici. Notár Daniel Bako prv bol levítom v Tureckom (Novom) Bečeji... Aj on miloval svoj ľud... Hovorieval, že len doba pred 1848. bola blaženou. Zbor mal dvoch učiteľov: Daniela a Jozefa Kolényi. Dvaja bratia a farárski synovia...

Medzi veriacimi sa tešil veľkej autorite cirkevník Mišo Goda, ako najzbehlejší v Písme sv. V ulici za farou (II. ulica) mal dom a ... bol triezvo zbožným človekom. Aj na mňa mala účinok jedna jeho reč... keď vystúpil proti sektárskym bludom a zdôrazňoval prorocký a apoštolský základ, ktorého uholným kameňom je Kristus. So svojou manželkou pekne vedel v duete zaspievať: „Nitra milá, Nitra“... Môj zbor mal mnoho významných a vzácnych členov. Ale návšteva kostola – vyjmúc veľkých sviatkov – bola veľmi biedna a ako som počul, tak to bolo aj za môjho predchodcu... Rozvod manželstva od založenia zboru nebol. Nemanželské dieťa sa za 5-10 rokov vyskytlo jedno... Dalo sa jasne pozorovať obmedzovanie pôrodnosti...

*Mal som dočasne na starosti jednu filiu: Elisenheim (pozdejšie menovanú Erzsébetlak; dnes **Biele Blato**, ľudovo aj: „Lízika“)... Pôvodne mala nemeckých obyvateľov, ale tí sa pred povodňou odsťahovali. Noví osídlenci prišli sem z Kovačice a Padiny, asi 200 rodín. Senior Búľovský previedol osídľovanie... Notárova matka (Barányiová) veľmi horlila za evanjelický zbor, ktorého prvá modlitebňa bola umiestnená v prázdnej obchodnej miestnosti. Skoro každú nedeľu po obede som tam chodieval kázať, ak cesta bola schodná. V mojej neprítomnosti sl. Božie odbavoval jeden človečik menom Šefčík, ktorého ľud nazýval „pánbožťokom“... Modlitebňu sa podarilo vystavať v poslednom roku (1890) môjho farárčenia v Aradáči...*

21. júna 1884 v hložianskom chráme som k oltáru priviedol Irenu Stehlovú, dcéru farára Jozefa Stehlu. Ľudia radili a Boh ma viedol do tohto stánku, kde som sebe našiel požehnanú manželku a môjmu zboru farárku s anjelským srdcom. Popredná časť mojich veriacich prišla do Hložian a keď sa sprievod vracal naspäť pri kompe cez Tisu nás čakala aradáčska srbská

a slovenská inteligencia. Na fare bola veľká svadobná hostina, na ktorej bol prítomný aj môj bratranec Viliam zo Silbašu, - skoro celý zbor bral účasť. Aj veriaci si obľúbili farárku a bez nej ani moje farárčenie by nemalo takú dobrú spomienku. Príkladný život fary svietil celému môjmu zboru. Aj moji rodičia sa čoskoro presvedčili, že som si dobre vybral a tešili sa môjmu šťastiu.

V Aradáči som sa veľa zaoberal teológiou... preštudoval som symbolické knihy, naspamäť sa naučil Malý katechizmus... Tu som vydal svoju prácu „Nazarenizmus“, ktorú Schwalm, môj kolega z Pančeva preložil aj do nemčiny... Napísal som Lutherov životopis, ktorý v „Luther Társaságu“ bol ocenený zvláštnou cenou (v r. 1917 vyšiel spis aj v „Tranosciu“, Lipt. Sv. Mikuláš)... Aj hmotný život ľudu bol mojou starosťou. Roku 1885 vyhorela najchudobnejšia časť dediny. Čas sa chýlil k jeseni. Bolo naliehavé, aby sa chalupy dostali pod strechu. Odišiel som k obchodníkovi s drevom do Bečkereku, ktorý bol židom, ale na moju záruku každému dal stavebné drevo – a chudobní ľudia verne aj splatili svoj dlh.

Počas svojho pôsobenia v Aradáči sa farár L. Seberíny zaujímal o „*potreby ľudu ako na hmotnom tak i na duchovnom poli*“ (in: Peťkovský, O.: 200 rokov Slov. evanj. a. v. cirk. zboru v Aradáči, 1786 – 1986, str. 66nn)... „*Tak v roku 1885 založil „Cirkevnú obilnicu“, ... z nej sa chudobným alebo potrebujúcim, vypožičiavalo. Z úrokov a darov majetok „Obilnice“ vzrastal a z toho sa podporovali chudobní, ktorým sa neraz vypožičané odpustilo, alebo aj v núdzi hneď podarovalo...*“ Slováci okrem pridelených rolí pri nastahovaní (r. 1786) vlastnili aj v chotári Srbského Aradáča okolo 400 „láncov“ (reťazí, čiže katastr. jutár) a v roku 1885 z pánstva Bélu Ivádyho kúpili 700 a roku 1889 tzv. „Báčár“ – 388 láncov z majetku Hermana Weissa. Obec v tom čase kúpila od elemírskeho pánstva tzv. „sekanice“ asi 400 láncov.

Ludovít Seberíny si takto získal u ľudí nesmiernu úctu, takže na konvente 1888 sa uzniesli: „*Za dobročinenia nášho Duchovného pastýra... za jeho ochotnosť v službách jak cirkevných tak v domácich, bezplatne cirkevníkom jak radou tak pomocou to koná – tú maličkosť mu... (cirkev) prisľúbila, že od každého Nr domu po jednom kurati dávať bude.*“

Zasadil sa aj o vyšetrenie následkov vzbury v Elisenheime (B. Blato) r. 1888, pri ktorej žandári zastrelili štyroch ľudí. Do dediny prišlo vojsko a nasledovalo veľké zatýkanie. Vtedy intervenoval v prospech svojich cirkevníkov až priamo v Budapešti.

Na jar 1890 som odcestoval domov, niekoľko dní som strávil u môjho otca. Neskôr môj otec (Gustáv Seberíny) ťažko ochorel... a 19. augusta 1890... uprostred ťažkých bolestí... dotrpel.

Gustáv Adolf Seberíny sa narodil 8. okt. 1816 v Kochanovciach (pri Trenčíne), kde jeho otec Ján bol farárom, neskôr prešiel do Ban. Štiavnice, tam bol i biskupom. Gustáv po skončení štúdií pôsobil 10 rokov v Kostolných (dnes Hontianskych) Moravciach. Povoláný do Békešskej Čaby r. 1853 bol tam farárom až do smrti. Najväčší, Banský dištrikt viedol ako biskup 1872 – 90 (v r. 1891 počítal 408.345 a ostatné tri spolu 550.834 duší), v ňom boli aj dolnozemske senioráty.

Za veľkej účasti zboru a dištriktuálneho duchovenstva sme ho odprevadili ku hrobu... Jeden svet sa pre mňa pomínul (píše ďalej vo svojom Životopise L. Ž. Seberíny) – a tak som sa vrátil do Aradáču. Na elemírskej stanici ma môj najstarší syn Paľko čakal so správou. „Tatko, bocian nám priniesol jedného chlapčeka“. Toto bolo moje štvrté dieťa, syn Gustáv. (Umrel 1. okt. 1941 len 51 ročný, týždeň po otcovi, ako farár tretej generácie Seberínyovcov na B. Čabe).

V Aradáči ma čakali veľké boje. V elisenheimskej filii som chcel stavať modlitebňu... Senior Kramár – iste na želanie notára – to zakázal. Ja som sa aj napriek zákazu pustil do stavby. Na to prišli žandári a zastavili stavbu... Po osobných intervenciách L. Seberíny dosiahol, že „hlavný slúžny stiahol rozkaz vydaný žandárom a ja som mohol ďalej stavať... Táto vec mi zapríčinila veľa napätých hodín... Modlitebňa sa neskôr stala farou, lebo štát tam (v B. Blate) vystaval pre zbor chrám...

Čabiansky zbor (v novembri 1890) ma veľkou väčšinou zvolil za farára na miesto po mojom nebohom otcovi. V tom čase moja drahá manželka ležala už chorá... Bolo to na jej posledný Štedrý večer... Súrili ma, aby som nové miesto zaujal. 8. januára 1891 som odišiel z Aradáču... a 9. januára som prišiel na Čabu vo zvláštnom priestrannom (salónnom) vozni, ktorý som z Budapešti objednal

do Veľkého Bečkereku... moja dobrá manželka ležala v posteli... Pri nej bola jej verná opatrovatelka Eva Ondrejovová a 6 ročný Pavel, 4 ročná Irena, 2 a pol ročná Matilda, v detskom kočiku Gustáv, bábätko... Nebol by som vládol vykonať celú cestu, keď by mi môj brat Gustáv nebol pomáhal pri presťahovaní...

Veriaci sa vo veľkom počte rozlúčili so mnou na farskom dvore (a mnohí aj na stanici vo V. Bečkereku... Keď sme dorazili na Békeščabu čakali nás s uzavretým kočiarom – odpadlo akékoľvek privítanie a moju drahú dobrú Irenku čakala teplá izba v našom rodinnom dome. 13. januára odišla k svojmu Pánovi a ja som sa z pohrebu 15. januára vrátil domov zronený až po zem na faru, v ktorej som býval ešte sám s mojím dobrým kaplánom Jánom Šagulyim. Manželka do novej fary už neprišla, ja áno, ale v nej ma čakal život s mnohými trpkými chvíľami...

Ludovít Ž. Seberíny navštívil Aradáč po mnohých rokoch. Ako 77-ročný počas slávnosti 150 ročnice prisťahovania Slovákov, založenia obce a cirkevného zboru, 3. sept. 1936, „dal sa na hintove po dedine ulicami previesť a aj po 46 rokoch ... poznával ešte mnohých cirkevníkov a oslovoval ich po mene“.

V Békešskej Čabe pôsobil ešte viac ako 50 rokov. Založil Evanjelické cirkevné kníhkupectvo, Čabiansky kalendár, časopis Evanjelický hlásnik. Písal, prekladal, vydával mnohé články, knihy. Bol zvolený za seniora, dvakrát kandidovaný na biskupa. Druhýkrát sa oženil v máji 1892, mal ešte 7 detí. Po strastiplnom živote, po desaťročiach zápasov a bojov za cirkev a národ, umrel 23. sept. 1941 (z oboch manželstiev ho prežili 6). Pamiatkou na neho, otca biskupa i syna farára je námestie pomenované po Seberínyovcoch s evanjelickými kostolmi v Békešskej Čabe. A v mnohých srdciach živé spomienky na ich službu a dielo.

Mgr. Ondrej Peťkovský, ev. farár v. v.